

Exposició: "Construint nous mons. Les avantguardes històriques en la Col·lecció de l'IVAM (1914-1945)".

Institut Valencià d'Art Modern
12 de març 2015 – 10 d'abril 2016

Comissaris: José Miguel G. Cortés, director de l'IVAM, i Josep Salvador, conservador de l'IVAM.

'CONSTRUINT NOUS MONS. LES AVANTGUARDES HISTÒRIQUES EN LA COL·LECCIÓ DE L'IVAM (1914-1945)' és una proposta expositiva que reuneix algunes de les primeres figures de l'escena creativa de les primeres dècades del segle XX: Duchamp, Man Ray, Grosz i Heartfield, Picabia, els Robert i Sonia Delaunay, Stepanova i Rodchenko, Kulagina, Klucis, Lissitzly, Moholy-Nagy, Julio González, els Arp, Kurt Schwitters, Naum Gabo, Calder i Josep Renau, entre altres.

A partir d'un total de 1.000 peces d'esta etapa en distintes tècniques (pintura, *collage*, fotografia i escultura), estructurades de forma temàtica i no cronològica, l'exposició planteja una anàlisi nova d'esta part excel·lent de la Col·lecció de l'IVAM, la qual està considerada una de les més singulars d'Espanya.

Esta revisió de la Col·lecció de l'IVAM inclou un ampli nombre d'obres centrades en visions poètiques i oníriques, estretament relacionades amb els moviments dadaistes i surrealistes, entre els quals destaquen Man Ray, Kurt Schwitters, Raoul Hausmann, André Kertész, Georges Hugnet, André Masson, Óscar Domínguez, Benjamín Palencia o Anton Stankowski, entre altres.

D'altra banda, estos fons que l'IVAM trau a la llum amb motiu d'esta mostra comprenen un conjunt de pràctiques artístiques d'orde analític materialitzat en formes abstractes. En eixe sentit, i situant com a clara referència Marcel Duchamp, podem trobar valuoses aportacions d'artistes com Moholy-Nagy, László Peri, Frantisek Kupka, Bart van der Leck, Georges Vantongerloo, Jean Hélion, Naum Gabo i el seu germà Antoine Pevsner, Varvara Stepánova o El Lissitzky.

Estes dos línies van acompanyades d'un significatiu nombre de creacions estretament vinculades a un art de propaganda, de crítica social i compromís polític que va tindre en el fotomuntatge, derivat del *collage* cubista, un instrument d'intervenció plàstica de primer orde. Així, amb artistes de l'antiga Unió Soviètica, com Gustav Klucis o Valentina Kulagina; d'Alemanya, com George Grosz o John Heartfield; o d'Espanya, com Josep

Renau o Helis Gómez, l'IVAM oferix una de les millors col·leccions existents d'un període clau de la història de l'art.

"Construint nous mons" recorre este llegat artístic, el qual està en la base del desenrotllament de la modernitat a través d'una estructura temàtica dividida en deu sales, set d'elles inclouen projeccions que contextualitzen les obres amb títols com *Un perro andaluz* (1929), de Luis Buñuel; *El ballet mecánico* (1924), de Fernand Léger, i *Tiempos modernos* (1926), de Charles Chaplin.

1. Entre l'experimentació i les ombres

Es mostren els *readymades* de Marcel Duchamp, els quals ataquen la definició clàssica de la creació artística.

Obres com *La caixa verda*, on es plasmen totes les seues idees i que compartixen espai en la mostra amb Man Ray, la figura de la qual destaca pel seu compromís amb la invenció de noves formes creades des del pla pur de l'expressió en l'exercici més lliure de la imaginació.

Així mateix, s'exhibixen dos films en l'execució del qual participen ambdós artistes: *Cine Anémico*, dirigida per Duchamp en 1926, i *Entreacto*, del director René Clair, amb guió de Picabia i Duchamp i Man Ray com a intèrprets.

2. El dinamisme espacial

Publicacions dadaistes, surrealistes i futuristes es donen cita en esta sala en forma de revistes, manifestos i cartells. Destaquen les portades de la revista *Broom*, una de les més rellevants del moviment d'avantguarda. Els artistes que van participar en estos moviments van explorar el concepte de simultaneïtat com a conseqüència dels avanços en la noció d'espai, trenquen les fórmules i orde anteriors per a donar prioritat al dinàmic, la immediatesa, l'instintiu i l'inesperat.

3. Cossos somiats

Escultures inspirades en la figura humana de Julio González, fotomuntatges de Hugnet, cartells publicitaris de Josep Renau, fotografies de Grete Stern, fustes de Torres-García, pintures de Joan Miró o la pel·lícula de Buñuel, *Un perro andaluz*, s'exhibixen en esta sala. En les arts visuals, el moviment surrealista arranca des del model freudià i la irrupció d'un univers oníric que mostra que els vocabularis artístics han de transformar-se per a desxifrar totes estes capes de l'experiència individual.

4. La fascinació per les màquines

Una autèntica revolució tecnològica internacional va inundar els països més avançats d'automòbils, avions, telèfons, electricitat... La fascinació dels artistes pel món mecànic és una de les fonts d'inspiració més importants.

El cine està present a través d'obres com el catàleg per a una publicació de cine japonés d'El Lissitzky, el cartell d'*El acorazado Potemkin*, de Rodchenko, i les aportacions de l'holandés Piet Zwart, junt amb obres de Picabia i Stepánova. A més de la projecció en la mateixa sala del film de Chaplin *Tiempos Modernos*, de 1926.

5. La transformació de la vida quotidiana

La busca de llenguatges universals en les arts visuals va viure un dels seus moments estel·lars amb el desenrotllament de l'Estil Internacional, moviment en el camp de l'arquitectura i el disseny, que va tindre un ampli seguiment en els anys 20 i 30. S'hi exhibixen més de 40 peces de la col·lecció Alfaro Hofmann, majoritàriament

electrodomèstics, junt amb els cartells de la revista *De Stijl* i obres representatives de la labor modernitzadora de la Bauhaus alemanya, que va impulsar noves tècniques constructives per tot el món des del seu laboratori d'investigació dirigit per artistes com Moholy-Nagy. De l'artista hongarés és el film de 1930, *Obra ligera: Negro, Blanco, Gris*, que es projecta en esta sala.

6. Utopia i revolució

Finalitzada la primera guerra mundial i en un context marcat per l'impacte de la revolució bolxevic, el domini del fotomuntatge aconseguix cotes insospitades i l'obra impresa es convertix en aliada indispensable per a aconseguir eixos objectius.

Retrats de la societat alemanya de George Grosz, fotomuntatges de Heartfield, Renau i artistes soviètics i cartells de la guerra civil espanyola es presenten en esta sala.

7. La temptació del moviment continu

Una de les senyes d'identitat de les noves estratègies de la modernitat va ser el valor del moviment: transvasaments de població, creixements urbans, desplaçaments més freqüents. Este major dinamisme es va traslladar a les obres d'art, com mostren les obres de Sonia i Robert Delaunay, César Domela, Laszlo Peri i Vordemberge-Gildewart. Es projecten dos pel·lícules: *Rhythmus 21*, de Hans Richter, i *Retorno a la Razón*, de Man Ray.

8. El misteri de les formes

Les escultures de Jean Arp, els mòbils de Calder i les fotografies de Stefan Themerson manifesten que molts dels avanços en les arts visuals —el cubisme, el surrealisme, el futurisme, el constructivisme i inclús la pròpia abstracció— van estar propiciats en part per una resposta als èxits científics.

9. La inestabilitat de l'equilibri

La creació artística perd el seu caràcter estable i permanent i ens interpel·la perquè participem del seu missatge i intencionalitat. Tal com es reflectix en les obres de Max Ernst, Luis Fernández, Helion, Paul Klee, Moholy-Nagy i Sophie Taeuber-Arp, els quals dialoguen entre si. S'hi inclou la projecció d'El *ballet mecànic* (1924), de Fernand Léger, considerada una de les obres mestres dels inicis del cine experimental.

10. Experiències fragmentàries

La crítica a la tradició realista dels moviments d'avantguarda s'enriquia amb la incorporació del *collage*.

El que emergix d'esta actitud és la busca d'una major autenticitat en l'experiència estètica. Tanquen l'exposició les obres del dadaista Raoul Hausmann, Kurt Schwitters, les fotografies d'Herbert List i Horacio Coppola, junt amb els fotomuntatges dels anys 40 de Georg Grosz, els belgues Jos Leonard i Joosten i el film de Dziga Vertov, *El hombre de la cámara*.

“Uns nous mons construïts a partir de les avantguardes històriques en la col·lecció de l'IVAM”, s'exhibirà en les sales 3 i 4 del museu durant més d'un any. Es tracta d'una de les apostes de la direcció: mostrar de manera semipermanent la col·lecció del museu, una de les més destacades de tot el país.